

[Kauzalita x reagování]

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2001](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2001](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 23. 8. 2001
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 23. 8. 2001

[Kauzalita x reagování]

Pavel Kouba mluví o tzv. „doplňkových příčinách“ (přirozeného pohybu, s odkazem na W. Wielanda), přičemž jde sice o to, že „vnitřní počátek pohybu“ nepůsobí sám, ale že pohyb („těchto věcí“) je (vždy také) pohybem způsobeným, že se dokonce „většinou bez vnější příčiny neobejde“. Zároveň ovšem zdůrazňuje, že stejně tak, jako pohyb nelze chápat jako samopohyb, nelze „pohnutost“ pochopit jen z vnějšího působení, protože „není na vnější působení převoditelná“. Pozoruhodné je, jak se tady Kouba stále drží řeckého konceptu kauzality, aniž by se snažil o detailnější analýzu jednoho zásadního problému, totiž kde je „princip“ (tj. právě jím hledaný „počátek“) oné synkreze (srůstání, lépe než syntézy, kterýžto termín poukazuje k tezi, tedy k něčemu, co má své místo v LOGu a nikoli v „realitě“). Jsou-li tady „příčiny“ vnitřní (FYSIS), ale také „příčiny“ vnější (tj. „okolí, podmínky a podněty ostatních věcí“), je třeba si připustit otázku, jak vlastně dochází k jedinému výsledku z více příčin (aniž bychom vymýšleli nějakou další příčinu, nepochybně ovšem příslušící k FYSIS, ale s ní nikoli totožnou). Jestliže Pavel Kouba interpretuje FYSIS jako „způsob bytí věci vůči jiným věcem“, je na místě otázka, proč tak komplikované a rozostřující vymezení, když se sám nabízí běžný termín „reagování“. Ten je pochopitelně úzce spjat také s další problematikou, neboť každá reakce je možné jen jako akce, ale to je právě jakýsi významný ukazatel další cesty, neboť upřesňuje onen jinak těžce zatížený termín „bytí“ (navíc pod Heideggerovým vlivem – a jinými vlivy – nutně spojovaný s časovostí) jako něco aktivního: není žádného bytí tam, kde není aktivity a akce. (A tady je ještě také třeba upřesnit, že bytí je – s výjimkou primordiálních rovin – sekundárním plodem aktivity, nikoli jeho „příčinou“; což má také své závažné důsledky v pojetí FYSIS.) Místo Koubova „vzájemného působení“, chápaného jako „bezprostřední spjatost věcí“ je třeba zdůraznit „vzájemné reagování věcí“, které eo ipso není „bezprostřední“, nýbrž naopak zprostředkované jejich reaktivitou, která je specifická pro tu kterou „věc“ (tady ovšem mám námitky proti termínu „věc“, neboť obecně neplatí že věc je vybavena reaktivitou; to je výsadou „věcí“ vnitřně integrovaných, tedy „celků“, „subjektů“; „věcí“, které nejsou celky, tj. jsou hromadami, nemohou reagovat jakožto hromady, tj. úhrnně, nýbrž jen ve svých nižších „složkách“, z nichž jsou „složeny“, pokud tyto složky jsou celky, tedy subjekty, byť nižší úrovně).

(Písek, 010823-1.)